

Priešpriešos konektorių vartojimas besimokančių anglų kalbos ir anglakalbių studentų rašto darbuose

Lina Bikeliene

Anglų filologijos katedra

Vilniaus universitetas

Universiteto g. 5

LT-01513 Vilnius, Lietuva

Tel.: +370 651 77771

El. paštas: l.bikeliene@gmail.com

Anotacija

Straipsnyje siekiama apžvelgti anglakalbių ir besimokančių anglų kalbos studentų priešpriešos konektorių vartojimą. Medžiagą sudaro šiuo metu Vilniaus universiteto Anglų filologijos katedroje kaupiamas besimokančiųjų anglų kalbos tekstyno (*ICLE – International Corpus of Learner English*) lietuviškasis potekstynis (*LICLE*) ir pagal analogiškus kriterijus sudarytas gimtakalbių anglų kalbos vartotojų tekstynas (*LOCNESS – Louvain Corpus of Native English Essays*). Kontrastyvinės analizės metodu atliktame tyrime siekiama išsiaiškinti: (1) ar tiesioginis priešpriešos žymėjimas konektoriais yra vienodai paplitęs anglų kaip svetimijoje ir gimtakalbių kalboje ir (2) ar tiriamuose darbuose konektoriai yra vartojami tose pačiose sakinio ir teksto vietose. Ypatingas dėmesys skiriamas *LICLE* tekстыne dažniausiai pasitaikančiam konektoriui *however* ‘vis dėlto, tačiau’. Gauti rezultatai rodo, kad nors kiekybiniai priešpriešos konektorių vartojimo skirtumai nėra statistiškai reikšmingi, šios kategorijos konektorių pasiskirstymas tekste ir sakinyje *LICLE* ir *LOCNESS* tekstynuose skiriasi. Kai kuriais atvejais *LICLE* tekстыne pastebimos interkalbai būdingos vartojimo tendencijos.

Raktažodžiai: priešpriešos konektoriai, besimokančiųjų tekstynai, *LICLE*, *LOCNESS*, interkalba

1 Įvadas

Nuo besimokančiųjų tekstynų (angl. *learner corpus*) pasirodymo praėjusio amžiaus pabaigoje besimokančiųjų kalbos tyrimai persikėlė į kitą lygmenį. Atsirado galimybė analizuoti didelius empirinės originalios medžiagos kiekius, užkertant kelią globaliems

apibendrinimams, paremtiems intuicija (Granger 2003, 18). Konektorių vartojimo analizė užima svarbią vietą besimokančiųjų kalbą tiriančių lingvistų darbuose (Granger ir Tyson 1996, Altenberg ir Tapper 1998, Tankó 2004, Narita, Sato ir Sugiura 2004, Anping 2000, Leńko-Szymańska 2007 *etc.*). Priešpriešos konektorių semantinės kategorijos vartojimas taip pat sulaukė nemenko tyrėjų dėmesio (Bondi 2004, Nakatsu 2008, Wang 2008 *etc.*).

Lietuvių autorių darbuose teksto jungimo priemonės daugiausia buvo nagrinėjamos analizuojant lietuvių kalbą (Holvoet ir Pajėdienė 2005, Ramonienė *et al.* 2003, Sirtautas ir Grenda 1988, Ulvydas 2000, Valiulytė 1998, Murinienė 2005 *etc.*). Lietuvių studentų, besimokančių anglų kalbos, konektorių vartojimas yra svarbi, bet dar beveik netyrinėta sritis (Burneikaitė 2007, 2008, Bikelienė 2008).

2 Tyrimo tikslas

Kontrastyvinės analizės metodu atliktame tyrime buvo siekta išsiaiškinti:

- ar tiesioginis priešpriešos žymėjimas konektoriais yra vienodai paplitęs anglų kaip svetimijoje (ASK) ir gimtakalbių kalboje;
- ar tiriamuose darbuose konektoriai yra vartojami tose pačiose sakinio ir teksto vietose.

3 Tyrimo objektas

Šio tyrimo objektas yra priešpriešos konektoriai, vartojami pažengusiųjų lygio anglų kalbos studentų samprotaujamuosiuose rašiniuose. Lingvistinėje literatūroje nėra nusistovėjusio termino šioms paviršinių teksto rišlumą užtikrinančioms priemonėms žymėti (plg. angliškai: „*discourse markers*“ ‘diskurso žymekliai’ (Swan 2005, 138, Parrott 2001, 302), „*linking signals*“ ‘jungiamieji ženklai’ (Parrott 2001, 303), „*cohesion ties*“ ‘rišlumo saitai’ (Halliday and Hasan 1976, 13), „*connectives*“ ‘jungiamieji žodžiai’ (Crewe 1990, 316), „*connectors*“ ‘konektoriai’ (Altenberg ir Tapper 1998, 81) *etc.*; lietuviški: „teksto jungimo priemonės“ (Užsienio kalbos (anglų, prancūzų, rusų, vokiečių) valstybinio brandos egzamino programa 2009), „teksto junglumo priemonės“ (Matonienė 2004), „teksto konektoriai“ (Urbanavičius *N/A*), „konektoriai“ (Holvoet ir Pajėdienė 2005, 94, Juzelėnienė ir Baranauskienė 2008, 114). Nereti atvejai, kai tas pats terminas skirtingų autorių vertinamas skirtingai. Pavyzdžiui, Sirtautas ir Grenda (1988, 189) konektorius supranta kaip plačią sąvoką, apimančią ne tik prievokius, bet ir

skaitvardžius, modalinius žodžius *etc.* Holvoet ir Pajėdienė (2005, 94) šį terminą vartoja jungiamiesiems prievieksmiams (angl. *connecting adverbs*) apibrėžti. Šiame darbe bus taikomas pastarasis termino variantas. Priešpriešos konektorių semantinė kategorija bus suprantama taip, kaip yra apibrėžta Quirk *et al.* (1991, 631).

4 Medžiaga

Šiam darbui buvo naudojamas Tarptautinio besimokančiųjų anglų kalbos tekstyno (*ICLE*) lietuviškasis potekstynis (*LICLE*), kaupiamas VU Anglų filologijos katedroje. Jį sudaro pažengusiųjų lygio ASK studentų rašiniai (154 992 žodžiai).

Konektorių vartojimas labai priklauso nuo diskurso tipo (žr. Granger 1996, 45), todėl lyginimui buvo pasirinktos pagal tuos pačius kriterijus Liuvene (Louvain-la-Neuve), Belgijoje, sukaupto gimtakalbių tekstyno *LOCNESS* dalys:

- (1) *LOCNESS-BR*, kurią sudaro britų studentų rašto darbai (95 695 žodžiai),
- (2) *LOCNESS-US*, kurią sudaro amerikiečių studentų rašto darbai (168 231 žodis),
- (3) *A-level*, kurią sudaro britų mokinių rašiniai (15 432 žodžiai).

Kadangi Europos švietimo sistemoje vyrauja britų anglų kalba (žr. Ferguson 2006, 171), o straiptinyje koncentruojamasi į studentų kalbą, *LICLE* duomenys pirmiausia lyginami su *LOCNESS-BR* dalimi.

5 Metodas

Šiame darbe naudojamas kontrastyvinės analizės metodas (Connor *et al.* 2004, Willems *et al.* 2004, Aijmer *et al.* 2006). Kadangi tiriamoji medžiaga yra iš gana nedidelės apimties specializuotų tekstynų, tai yra vienas pagrindinių tyrimo būdų, nes, anot Sinclair (2001, xii), lyginimas atskleidžia skirtumus beveik neatsižvelgiant į tekstyno dydį.

Darbui su tekstynais naudota TextSTAT-2 programinė įranga (Hüning, 2000/2007). Pastebėtų skirtumų statistinis reikšmingumas ($p < 0,01$, kritinė reikšmė = 6,63) tikrinamas logaritminės tikimybės (LL) skaičiuotuvu (Rayson 2004), leidžiančiu patikimai lyginti skirtingų dydžių tekstynus (Rayson *et al.* 2004). Jei apskaičiuota vertė yra didesnė už kritinę reikšmę, galima teigti, kad skirtumas yra statistiškai reikšmingas. Nors LL vertė visada yra teigiama, siekiant didesnio aiškumo, kai konektoriai vartojami per retai, yra pridamas minuso, o kai vartojami per dažnai, pliuso ženklas.

6 Rezultatai

Priešpriešos konektorių semantinė kategorija yra dažniausiai vartojama kategorija gimtakalbių tekстыne. *LICLE* tekстыne ji užima antrą vietą pagal dažnumą. Tai patvirtina Granger ir Tyson (1996, 20) pastebėjimą, kad besimokantieji yra linkę vartoti konektorius, kurie prideda, pabrėžia ar iliustruoja mintį, o ne tuos, kurie pakeičia argumento kryptį ar logiškai toliau jį plėtoja.

	<i>LICLE</i>	<i>LOCNESS-BR</i>	LL
Priešpriešos konektorių skaičius	667	438	-1,00

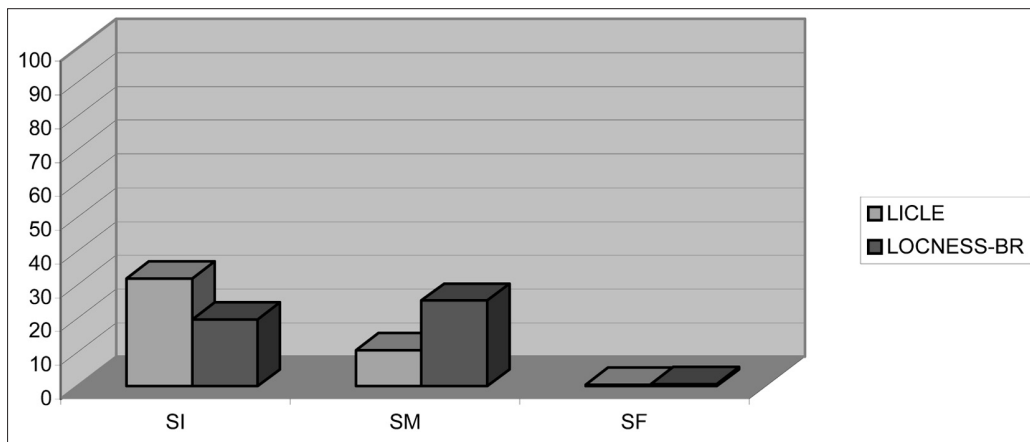
1 lentelė. Priešpriešos konektoriai *LICLE* ir *LOCNESS-BR* tekstynuose

Nors *LICLE* tekстыne buvo rasta daugiau priešpriešos konektorių pavartojimo atveju (1 lentelėje), reikia prisiminti tekstynų dydžių skirtumus. Perskaičius pavartojimų kiekį dešimtyje tūkstančių žodžių, išryškėja nežymi lietuvių studentų tendencija tiriamuosius konektorius vartoti rečiau nei gimtakalbiai. Tačiau šis skirtumas statistiškai nėra reikšmingas (LL –1). Taigi, galima teigti, kad atviras priešpriešos žymėjimas yra vienodai būdingas abiem grupėms.

Panašios vartojimo tendencijos pastebimos ir tiriant kitoms kalbinėms grupėms priklausančiųjų darbus. Švedai, mokydamiesi anglų kalbos (Altenberg ir Tapper 1998), ir ispanakalbiai, rašantys straipsnius anglų kalba, (Pastor 2006) tiriamąją konektorių kategoriją vartoja šiek tiek rečiau už gimtakalbius. Tačiau rizikinga daryti apibendrinimus apie anglų kaip svetimiosios kalbos vartojimą (ASK) – vengrų ASK studentai (Tankó 2004) šią kategoriją, priešingai, vartoja dažniau už gimtakalbius. Kadangi šiame darbe priešpriešos konektorių vartojimą bandoma pristatyti platesniame tarptautiniame kontekste, nebus siekiama nustatyti skirtingų kalbinių grupių vartojimo skirtumų priežasčių bei tendencijų. Tai bus tolesnio tyrimo tema.

Nors, kaip buvo minėta, abiejuose tiriamuosiuose tekstynuose atviras priešpriešos žymėjimo konektoriais paplitimas yra beveik vienodas, skirtumai išryškėja išanalizavus kiekybinį priešpriešos konektorių pasiskirstymą sakinyje (1 paveikslas). Kaip ir buvo galima tikėtis, šios semantinės kategorijos konektorių vartojimo tendencijos sutampa su bendromis besimokančiųjų kalboje konektorius vartoti sakinio pradžioje tendencijomis (SI) (Narita *et al.* 2004, Tankó 2004, Granger ir Tyson 1996, Rundell ir Granger 2007 *etc.*), nors gimtakalbių darbuose konektoriai yra dažniausi sakinio viduryje (SM). Taigi, Lietuvos studentai reikšmingai per dažnai priešpriešos konektorius vartoja SI pozicijoje

(LL +33,70) ir reikšmingai per retai sakinio viduryje (LL -75,26). Tai būtų galima priskirti interkalbos (angl. *interlanguage*¹) bruožams.

1 paveikslas. Priešpriešos konektorių pasiskirstymas sakinyje *LICLE* ir *LOCNESS-BR* tekstuose (10 000 žodžių)

1 paveikslo duomenys rodo, kad sakinio gale (SF) priešpriešos konektoriai yra labai reti tiek *LICLE*, tiek *LOCNESS-BR* tekstuose (po šešis atvejus, *i.e.* atitinkamai 0,4 ir 0,6 pavartojimai dešimtyje tūkstančių žodžių). Pastebėtas skirtumas statistiškai nereikšmingas (LL -0,69). Gimtakai ir negimtakai SF pozicijoje pavartojo po tris skirtingus priešpriešos konektorius, du iš jų (*at the same time* ‘tačiau, nepaisant to’ ir *anyway* ‘vis tiek’) pateko į abu sąrašus. Tačiau šie konektoriai yra per daug reti abiejuose tekstuose, kad būtų tikslinga analizuoti jų vartojimą.

Lygindami atskirus priešpriešos konektorius pastebime, kad daugumą jų lietuviai, mokydami ASK, yra linkę vartoti per dažnai, tačiau šis skirtumas retai yra statistiškai reikšmingas (2 lentelė). Du dažniausiai lietuvių ASK studentų rašiniuose vartojami priešpriešos konektoriai sudaro daugiau nei tris ketvirtadalius šios semantinės grupės konektorių *LICLE* tekste. Kiekybinio jų vartojimo skirtumas tiriamuose tekstuose statistiškai yra nereikšmingas.

¹ Ši sąvoka, Selinker pristatyta 1972 m., lietuviškoje literatūroje verčiama kaip „tarpinė kalba“ (Buivydienė ir Mačianskienė 2007, 41), „tarpukalbė“ (Bendrieji Europos kalbų mokymosi, mokymo ir vertinimo metmenys 2008, 202), „vidinė kalba“ (Šernas 2006, 120). Šiame darbe pasirinktas Savickienės (2006, 123) pavartotas vertimas.

	<i>LICLE</i>	<i>LOCNESS-BR</i>	<i>LL</i>
<i>however</i> ‘vis dėlto, tačiau’	432	247	+0,93
<i>on the other hand</i> ‘kita vertus’	70	42	+0,02
<i>nevertheless</i> ‘vis dėlto, nepaisant to’	35	6	+11,08
<i>still</i> ‘vis tiek, vis dėlto’	26	31	-6,13
<i>instead</i> ‘vietoj to’	4	13	+10,34
<i>at the same time</i> ‘tačiau, nepaisant to’	20	8	+1,14
<i>yet</i> ‘tačiau, vis dėlto’	18	50	+35,02
<i>in other words</i> ‘kitaip tariant’	14	7	+0,21
<i>on the contrary</i> ‘priešingai’	13	3	+2,84
<i>after all</i> ‘tačiau, juk’	10	13	+3,16
<i>rather</i> ‘tikriaus, greičiau’	5	1	+1,33
<i>on the one hand</i> ‘viena vertus’	9	4	+0,31
<i>nonetheless (none the less)</i> ‘nepaisant to’	4	0	-
<i>in contrast</i> ‘priešingai’	3	3	+0,35
<i>anyway</i> ‘vis tiek’	3	8	+5,40
<i>admittedly</i> ‘žinoma’	1	1	+0,12
<i>alias</i> ‘kitaip’	0	1	-

2 lentelė. Atskirų priešpriešos konektorių vartojimas *LICLE* ir *LOCNESS-BR* tekstynuose

Vartojant atskirus priešpriešos konektorius *LICLE* tekstyne, palyginti su trimis skirtingais gimtakalbių tekstytais (3 lentelė), pirmiausia, pastebimi konektorių vartojimo skirtumai skirtingose *LOCNESS* dalyse.

	<i>LICLE/</i> <i>LOCNESS-BR</i> <i>LL</i>	<i>LICLE/</i> <i>LOCNESS-US</i> <i>LL</i>	<i>LICLE/</i> <i>A-level</i> <i>LL</i>
<i>however</i> ‘vis dėlto, tačiau’	+0,93	+109,27	+2,32
<i>on the other hand</i> ‘kita vertus’	+0,02	+32,00	
<i>nevertheless</i> ‘vis dėlto, nepaisant to’	+11,08	+34,38	+2,31
<i>still</i> ‘vis tiek, vis dėlto’	-6,13	+15,17	-2,87
<i>instead</i> ‘vietoj to’	+10,34	+5,91	+2,73
<i>at the same time</i> ‘tačiau, nepaisant to’	+1,14	+2,13	+0,56
<i>yet</i> ‘tačiau, vis dėlto’	+35,02	+22,93	+7,4
<i>in other words</i> ‘kitaip tariant’	+0,21	+6,73	
<i>on the contrary</i> ‘priešingai’	+2,84	+9,94	
<i>after all</i> ‘tačiau, juk’	+3,16	+0,42	0
<i>rather</i> ‘tikriaus, greičiau’	+1,33	-0,47	-11,1
<i>on the one hand</i> ‘viena vertus’	+0,31		+0,01
<i>nonetheless (none the less)</i> ‘nepaisant to’			

<i>in contrast</i> ‘priešingai’	+0,35	+0,29	
<i>anyway</i> ‘vis tiek’	+5,40	+3,42	+0,87
<i>admittedly</i> ‘žinoma’	+0,12	+0,26	+2,22
<i>alias</i> ‘kitaip’			

3 lentelė. Atskirų priešpriešos konektorių vartojimo palyginimas *LICLE* ir gimtakalbių tekstynuose

Nors pagal skirtingų priešpriešos konektorių skaičių *LICLE* duomenys artimiausi *LOCNESS-BR* tekstynui, žiūrint tik į abiejuose lyginamuose tekstynuose **pavartotus** konektorius, lietuvių ASK studentų duomenys yra artimiausi *A-level* tekstyno duomenims (3 lentelė). Tokia tendencija galėtų būti nesunkiai paaiškinama kalbos meistriškumo įvaldymu. Britų mokiniai, nors ir būdami gimtakalbiai, argumentavimo techniką yra įvaldę prasčiau nei gimtakalbiai universiteto studentai.

Pastebimi gana ryškūs priešpriešos konektorių vartojimo skirtumai, palyginti *LICLE* su britų ir amerikiečių *LOCNESS* dalimis. 3 lentelėje matome, kad lietuvių studentų priešpriešos konektorių vartojimas yra daug artimesnis britų nei amerikiečių studentams. Šis skirtumas gal ir neturėtų stebinti. Nors mūsų universitetuose studentai mokomi rašyti daugiausiai iš amerikietišku vadovėlių, mokymas pirmiausia yra orientuojamas į britų anglų kalbos mokymą. Taip studentai perima britų studentams būdingesnes anglų kalba reiškiamo samprotavimo formas.

Kitas paaiškinimas galėtų būti geografinis – britai, kaip ir lietuviai, yra europiečiai. Kadangi kalba yra kultūrinis fenomenas su savomis retorinėmis konvencijomis (Connor 1996, 5), natūralu, kad abiem grupėms, priklausančioms artimesnei kultūrinei terpei, yra būdingi panašesni minčių jungimo būdai.

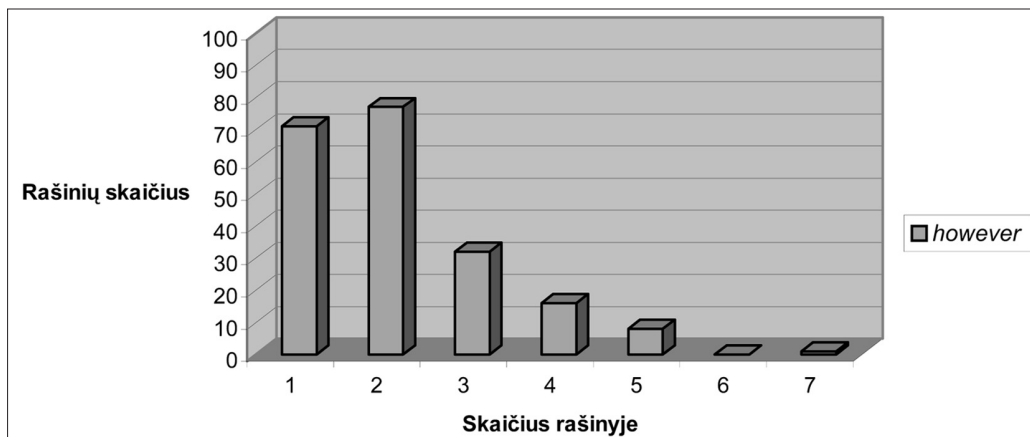
Tolesnei analizei dėl žemiau pateikiamų priežasčių buvo pasirinktas konektorius *however* ‘vis dėlto, tačiau’. Pirmiausia, tai yra dažniausiai vartojamas konektorius *LICLE* ir *LOCNESS-BR* tekstynuose apskritai. Į pirmą dažniausiai vartojamą konektorių trejetą jis patenka ir *SWICLE*² (Altenberg ir Tapper 1998), *PICLE*³ (Leńko-Szymańska 2007), vengrų (Tankó 2004), Taivanie (Chen 2006) bei kinų (Ai ir Peng 2006) besimokančiųjų tekstynuose. Jis yra visuotinai dažniausiai vartojamas konektorius kontrastui reikšti (Biber *et al.* 1999). Be to, nors *LICLE* tekстыne konektoriaus *however* ‘vis dėlto, tačiau’ kiekybinis vartojimas yra artimas normai, *i.e.* britų studentų vartojimui, palyginimas su *LOCNESS-US* atskleidė didžiausią nukrypimą tarp priešpriešos konektorių (LL+109,27). Skirtumas tarp *however* ‘vis dėlto, tačiau’ vartojimo *LOCNESS-BR* ir *LOCNESS-US* taip

² Švediškasis *ICLE* potekstynis

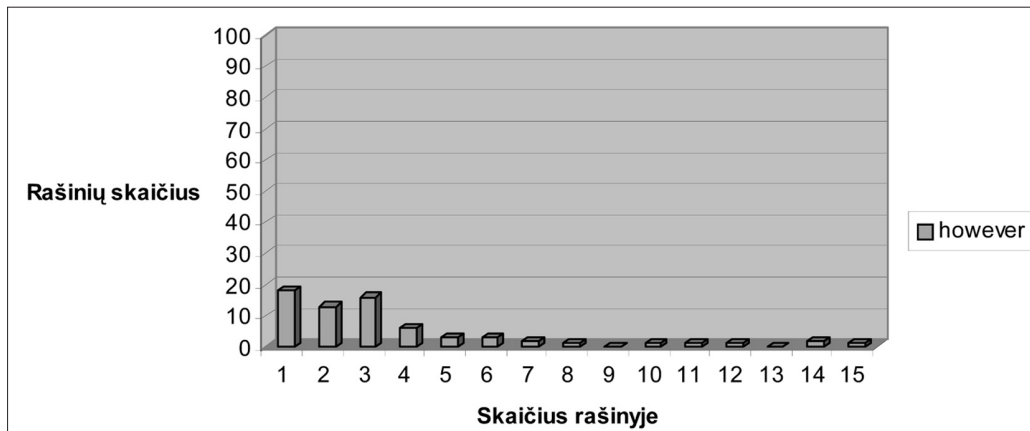
³ Lenkiškasis *ICLE* potekstynis

pat yra reikšmingas (LL + 68,00). Šiame kontekste kiekybinis lietuvių ir britų studentų *however* ‘vis dėlto, tačiau’ vartojimo panašumas yra dar labiau patraukiantis dėmesį.

Konektoriaus *however* ‘vis dėlto, tačiau’ vartojimą tiksliai būtų galima apibūdinti Tankó (2004) terminu „prijauktas konektorius“ (angl. *pet connector*): tiek *LICLE*, tiek *LOCNESS-BR* tekstynuose jis yra daugiau nei trijuose ketvirtadaliuose visų rašinių (atitinkamai 76,5 ir 75,6 procento). Kaip rodo 2 ir 3 paveikslų duomenys, *however* ‘vis dėlto, tačiau’ rašiniuose dažniausiai yra vartojamas viena–tris kartus.

2 paveikslas. *However* ‘vis dėlto, tačiau’ pasiskirstymas rašiniuose *LICLE* tekstyne

3 paveikslas. *However* ‘vis dėlto, tačiau’ pasiskirstymas rašiniuose *LOCNESS-BR* tekstyne

LICLE tekстыne didžiausias skaičius viename rašinyje – septyni, LOCNESS-BR – net penkiolika. Čia svarbus vaidmuo tenka vidutiniam rašinio ilgiui – LOCNESS-BR rašiniai yra beveik dvigubai ilgesni. Pažymėtina, kad abiejuose tekstynuose galima rasti pavyzdžių, kuriuose tiriamasis konektorius toje pačioje pastraipoje vartojamas net po kelis kartus (1 (LICLE) ir 2 (LOCNESS-BR) pavyzdžiai).

- (1) *However, the employers prefer to hire people who graduated from universities rather than those who graduated from colleges. What is more, there is an opinion in a society that a university education is more prestigious. However, even if a university education is more respectable or it is more preferable by the employers we should not forget that these two types of education are different and they require different qualities from students. Not every student can successfully graduate from a university. However, he or she can successfully study at college.* (ICLE-LT-VI-0165.3)

‘**Vis dėlto/Tačiau** darbdaviai yra labiau linkę įdarbinti universitetų absolventus nei baigusius kolegijas. Be to, visuomenėje egzistuoja nuomonė, kad <...>. **Vis dėlto/Tačiau**, net jei universitetinis išsilavinimas yra labiau gerbiamas ar labiau pageidaujamas darbdavių, neturėtume pamiršti <...>. Ne kiekvienas studentas gali sėkmingai baigti universitetą. **Vis dėlto/Tačiau** jis ar ji gali sėkmingai studijuoti kolegijoje.’

- (2) *Oreste, however, who initially wanted to conquer the city and become king for his own benefit now declines this offer. He realizes that he does not belong here and does not feel guilty for his crimes. Jupiter warns that the responsibility for these crimes will be great, especially so since if he rejects Jupiter he will have to tread the difficult path alone. Oreste remains firm-footed, however, and does not turn to acts of bad faith as an easy way out. As he says, <quote>. He is prepared to face up to his responsibilities and assume all attributes of ‘being for himself’. The people of Argos, however, become angry and raise their hands against him. Oreste however stands in front of them and proclaims that he takes all the guilt which goes with the crimes on himself.* (ICLE-BR-SUR-0003.1)

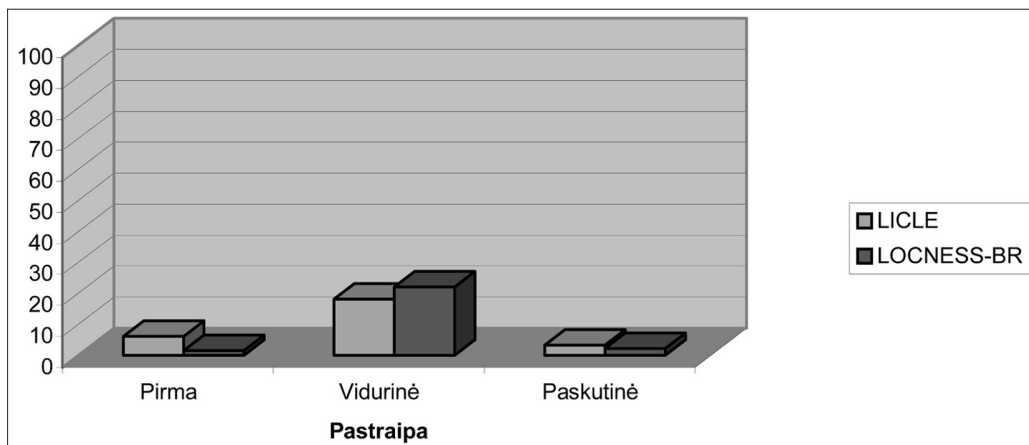
‘**Vis dėlto/Tačiau** Orestas <...> dabar atmeta pasiūlymą. Jis supranta, kad <...>. Jupiteris įspėja, kad <...>. **Vis dėlto/Tačiau** Orestas išlieka ryžtingas <...>. Anot jo <...>. Jis pasiruošęs rimtai žiūrėti į savo pareigas <...>. **Vis dėlto/Tačiau** Argos žmonės supyksta <...>. **Vis dėlto/Tačiau** Orestas stovi prieš juos <...>.’

Kaip matome pavyzdyje (1), keturi iš penkių sakinių yra pradedami tiesioginiu žymėjimu konektoriais. Šiame rašinyje (ICLE-LT-VI-0165.3) visi septyni *however* ‘vis dėlto,

tačiau' atvejais yra SI pozicijoje. Toks minčių jungimas rodo bandymą užtikrinti nors paviršinį teksto rišlumą. Nors pavyzdyje (2) *however* 'vis dėlto, tačiau' yra vartojamas SM pozicijoje, *LOCNESS-BR* galime rasti pastraipų, kuriose, analogiškai *LICLE* pavyzdžiui, konektorių visais atvejais yra vartojamas SI.

2 pavyzdyje trečias ir ketvirtas *however* 'vis dėlto, tačiau' sutinkami vienas paskui kitą einančiuose sakiniuose. Tokių pavyzdžių *LOCNESS-BR* tekстыne yra ir daugiau, tuo tarpu *LICLE* tekстыne – nei vieno.

Tiriant *however* 'vis dėlto, tačiau' pasiskirstymą tekste (4 paveikslas), statistiškai reikšmingas skirtumas pastebimas tik pirmoje pastraipoje (LL +33,29). Nors abiejuose tekстыnuose *however* 'vis dėlto, tačiau' dažniausiai sutinkamas vidurinėje pastraipoje (į šią grupę patenka visos pastraipos, išskyrus pirmą ir paskutinę), *LICLE* ši pozicija yra vartojama šiek tiek per retai (-4,26).

4 paveikslas. *However* 'vis dėlto, tačiau' pasiskirstymas tekste (duomenys 10 000 žodžių)

Nors kiekybinis *however* 'vis dėlto, tačiau' vartojimas *LICLE* tekстыne buvo artimiausias *LOCNESS-BR* (3 lentelė), pagal *however* 'vis dėlto, tačiau' pasiskirstymą sakinyje (5 paveikslas) *LICLE* duomenyse pastebima ryški tendencija, būdinga ir *LOCNESS-US* bei *A-level* tekстыnams, *i.e.* tiriamąjį konektorių vartoti SI pozicijoje.

Kaip buvo minėta aptariant priešpriešos konektorių padėtį sakinyje, SI pozicija yra būdingas interkalbos bruožas. *LICLE* tekстыne 80 procentų *however* 'vis dėlto, tačiau' vartojamas SI pozicijoje. Granger ir Tyson (1996, 25) tyrimas parodė, kad prancūzų, besimokančių anglų kalbos, rašiniuose *however* 'vis dėlto, tačiau' buvo 68 procentai,

5 paveikslas. *However* ‘vis dėlto, tačiau’ pasiskirstymas sakinyje (duomenys 10 000 žodžių)

kinų – 87, tuo tarpu olandų – tik 25 procentai visų šio konektoriaus pavartojimo atvejų. Tai dar kartą patvirtina, kad, kalbant apie interkalbą, apibendrinimai gali būti tik sąlyginiai.

7 Apibendrinimai

Šiame darbe buvo siekiama kiekybiniu aspektu apžvelgti priešpriešos konektorių vartojimą *LICLE* ir *LOCNESS-BR* tekstuose. Remiantis gautais duomenimis, galima teigti, kad tiesioginio priešpriešos žymėjimo konektoriais skirtumai statistiškai nėra reikšmingi. Darbe taip pat buvo aptartas dažniausio konektoriaus *however* ‘vis dėlto, tačiau’ vartojimas, jo padėtis tekste ir sakinyje. Buvo pastebėti vartojimo ypatumai, būdingi interkalbai. Kadangi lietuvių, besimokančių anglų kalbos, interkalba iki šiol yra labai mažai tyrinėta, gauti duomenys gali būti reikšmingi, siekiant pagerinti mokymo medžiagą ją geriau pritaikant tikslinei auditorijai.

Literatūros sąrašas

- Ai, H. & G. Peng. 2006. A Corpus-Based Study of Connectors. Available at: <http://call2006.fltrp.com/PPT/1/E-1%20Ai%20Haiyang.ppt>. Accessed: 5 September 2009.
- Aijmer, K. & A.-M. Simon-Vandenberg (eds.) 2006. *Pragmatic Markers in Contrast. Vol. 2. Studies in Pragmatics*. Elsevier Science.
- Altenberg, B. & M. Tapper. 1998. The Use of Adverbial Connectors in Advanced Swedish Learners’ Written English. Granger, S. (ed.) *Learner English on Computer*. 80-93.

- Anping, H. 2000. On the Discourse Marker So. P. Peters, P. Collins & A. Smith (eds.) *Language and computers, new frontiers of corpus research: Papers from the twenty first international conference on English language research on computerized corpora Sydney 2000*. Amsterdam: Rodopi. 41-52.
- Bendrieji Europos kalbų mokymosi, mokymo ir vertinimo metmenys. 2008. Internetė: <http://www.smm.lt/ugdymas/docs/lkmp/kalbu%20metmenys.pdf>. Žiūrėta: 2009 spalio 05.
- Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S. & E. Finegan. 1999. *Longman Grammar of Spoken and Written English*. Longman.
- Bondi, M. 2004. The Discourse Function of Contrastive Connectors in Academic Abstracts. K. Aijmer & A.-B. Stenström (eds.) *Discourse Patterns in Spoken and Written Corpora*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 139-156.
- Bikelienė, L. 2008. Resultive Connectors in Advanced Lithuanian Learners' English Writing. *Kalbotyra* 59(3), 30-37.
- Buivydienė, V., Mačianskienė, N. 2007. Užsienio kalbų mokymo(si) teorijų taikymas mokant lietuvių kalbos kaip svetimšios. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos* 13, 36-47.
- Burneikaitė, N. 2007. Discourse Labels in MA Theses in English L1 and L2. *Kalbų mokymas ir mokymasis daugiakultūrinėje ir daugiakalbėje Europoje. Mokslinių straipsnių rinkinys*. 53-61.
- Burneikaitė, N. 2008. Metadiscourse in Linguistics Master's Theses in English L1 and L2. *Kalbotyra* 59(3), 38-47.
- Chen, Ch.W. 2006. The Use of Conjunctive Adverbials in the Academic Papers of Advanced Taiwanese EFL Learners. *International Journal of Corpus Linguistics* 11/1, 113-130.
- Connor, U. 1996. *Contrastive rhetoric: Cross-cultural aspects of second language writing*. New York: Cambridge University Press.
- Connor, U. & Th. A. Upton. 2004. *Discourse in the Professions. Perspective from Corpus Linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- Crewe, W. J. 1990. The Illogic of Logical Connectives. *ELT Journal* 44, 316-325.
- Ferguson, G. 2006. *Language Planning and Education*. Edinburgh University Press.
- Granger, S. 2003. The Corpus Approach: A Common Way Forward for Contrastive Linguistics and Translation Studies. S. Granger, J. Lerot & S. Petch-Tyson (eds.) *Corpus-based Approaches to Contrastive Linguistics and Translation Studies*. Amsterdam and Atlanta: Rodopi. 17-29.
- Granger, S. & S. Tyson. 1996. Connector Usage in the English Essay Writing of Native and Non-native EFL Speakers of English. *World Englishes* 15/1, 17-27.
- Haliday, M.A.K. & R. Hasan. 1976. *Cohesion in English*. London: Longman.

- Holvoet, A., J. Pajėdienė. 2005. Aplinkybės ir jų tipai. A. Holvoet, R. Mikulskas (red.) *Gramatinių funkcijų tyrimai: straipsnių rinkinys*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. 93-116.
- Hüning, M. 2000/2007. TextSTAT-2. Available at: <http://www.niederlandistik.fuberlin.de/textstat/software-en.html>.
- Juzelėnienė, S., R. Baranauskienė. 2008. Lingvistinių diskurso tyrimų raida. *Respectus Pholologicus* 13(18)A, 110-116.
- Leńko-Szymańska, A. 2007. Different Cultures or Different Skills? Cohesive Devices in Native and Foreign Language Learners' Texts. Paper Presented at PALC 2007, Lodz University, Poland.
- Matonienė, R. 2004 m. prancūzų kalbos valstybinio brandos egzamino rezultatų kokybinė analizė. Internetė: http://www.egzaminai.lt/failai/452_rez_analize_2004_VBE_statistine_prancuzu.pdf. Žiūrėta: 2009 rugsėjo 05.
- Murinienė, L. 2005. Jungtukų ir jungiamųjų žodžių vartojimo dažnis sakytinėje kalboje. *Kalbos kultūra* 78, 162-170.
- Nakatsu, C. 2008. Learning Contrastive Connectives in Sentence Realization Ranking. *Proceedings of the 9th SIGdial Workshop on Discourse and Dialogue Columbus*, June 2008, 76-79.
- Narita, M., Sato, C. & M. Sugiura. 2004. Connector Usage in the English Essay Writing of Japanese EFL Learners. *Proceedings of 4th International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC 2004)*, 1171-1174.
- Parrott, M. 2001. *Grammar for English Language Teachers*. CUP.
- Pastor, L.C. 2006. The Use of Connectors in Scientific Articles by Native and Non-Native Writers. *English for Specific Purposes. Online Journal for Teachers*, 2(13) vol. 5. Available at: http://www.esp-world.info/Articles_13/Connectors.htm. Accessed: 12 August 2009.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G. & J. Svartvik. 1991. *A Comprehensive Grammar of the English Language*. Longman, New York: Longman.
- Rayson, P. 2004. Log-likelihood calculator. Available at: <http://ucrel.lancs.ac.uk/llwizard.html>.
- Rayson, P., Berridge, D. & B. Francis. 2004. Extending the Cochran rule for the comparison of word frequencies between corpora. Purnelle G., Fairon C., Dister A. (eds.) *Le poids des mots: Proceedings of the 7th International Conference on Statistical analysis of textual data (JADT 2004)*. Louvain-la-Neuve: Presses universitaires de Louvain. 926-936.
- Ramonienė, M., J. Pribušauskaitė. 2003. *Praktinė lietuvių kalbos gramatika*. Baltos lankos.
- Rundell, M. & S. Granger. 2007. From corpora to confidence. *MED Magazine* 46, August 2007. Available at : <http://www.macmillandictionary.com/MED-Magazine-August2007/46-FeatureCorpora-print.htm>. Accessed: 19 July 2008.

- Sinclair, J. 2001. Preface. M. Ghadessy, A. Henry & R. Roseberry (eds.). *Small corpus studies and ELT: theory and practice*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins. vii-xv.
- Sirtautas, V., Č. Grenda. 1988. *Lietuvių kalbos sintaksė*. Vilnius: Mokslas.
- Swan, M. 2005. *Practical English Usage*. Oxford: Oxford University Press.
- Tankó, G. 2004. The Use of Adverbial Connectors in Hungarian University Students' Argumentative Essays. J. Sinclair (ed.). *How to Use Corpora in Language Teaching*. John Benjamins. 157-181.
- Ulyvydas, K. 2000. *Lietuvių kalbos prieveiksmiai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- Urbanavičius, A. N/A. Gerbkime žodį. Internetė: http://ualgiman.dtiltas.lt/teksto_sintakse.html. Žiūrėta: 2009 rugsėjo 05.
- Užsienio kalbos (anglų, prancūzų, rusų, vokiečių) valstybinio brandos egzamino programa. 2009. Internetė: http://www.egzaminai.lt/failai/1261_programa_uzsienio_kalbos.pdf. Žiūrėta: 2009 spalio 6.
- Savickienė, I. 2006. Linksnio kategorijos įsisavinimas: lietuvių kalba kaip gimtoji ir svetimoji. *Kalbotyra* 56(3), 122-129.
- Šernas, V. 2006. Svarbi metodologinio kalbų mokymosi dimensija. *Acta Pedagogica Vilnensia* 16, 118-126.
- Valiulytė, E. 1998. *Dabartinės lietuvių kalvos sintaksiniai sinonimai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- Wang, J. 2008. Contrastive Connectors in English and Chinese: A Case Study of *However* in Two Translation Corpora. Available online: <http://www.lancs.ac.uk/fass/projects/corpus/UCCTS2008Proceedings/papers/Wang.pdf>. Accessed: 12 August 2009.
- Willems, D., Defrancq, B., Coleman, T. & D. Noël. (eds.) 2004. *Contrastive Analysis in Language: Identifying Linguistic Units of Comparison*. Houndmills: Palgrave Macmillan.

Contrastive connectors in advanced Lithuanian learners' and native speakers' English writing

Lina Bikeliėnė

Summary

This paper shows an attempt to present the analysis of contrastive connectors in advanced Lithuanian learners' and native speakers' English writing. For the purpose of the study LICLE corpus (Lithuanian subcorpus of ICLE (International Corpus of Learner English))

was used. A comparison is made with the native speakers' data obtained from the British segment of LOCNESS (Louvain Corpus of Native English Essays). Several comparisons are made with the American and the A-level segments of LOCNESS as well. The central research questions are (1) whether advanced Lithuanian learners openly mark contrastive relations in the same way to natives and (2) whether text and sentence distribution of contrastive connectors is the same in the corpora under consideration. A special attention is paid to the use of *however*, which is the most commonly used contrastive connector and occupies the first place among the top ten connectors in the LICLE corpus. The obtained results indicate that though there is no statistically significant difference in the quantitative use of contrastive connectors, their distribution patterns in LICLE to a greater or lesser extent differ from those of the native speakers'. The Lithuanian learners, for example, significantly overuse contrastive connectors in a non-preferred sentence-initial position whereas the native speakers' preferred sentence-medial position is significantly underused. This tendency is not characteristic only of the Lithuanian learners of English and could be considered a common phenomenon of the interlanguage.

Įteikta 2009 m. gruodžio 22 d.